

Novost, nové

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2007](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2007](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 25. 6. 2007
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 25. 6. 2007

Novost, nové

Mluvíme-li o „novém“, můžeme mít na mysli něco jako „neobvyklost“, tedy „nové“ z hlediska nějakého subjektu, anebo naopak něco jako dříve nikdy neexistovavšího, nikdy se dosud nevyskytnuvšího, zejména pak něco zároveň „kvalitnějšího“ (takto se to často spojuje). To vše je třeba upřesnit a rozlišit. Něco „nového“, co představuje zároveň i něco vyššího, kvalitnějšího, je ovšem vždy „novým“ také z hlediska nebývalosti, zatímco naopak to neplatí. Jestliže přijmeme myšlenku „novosti“ ve vší radikalitě, tj. tak, že každá jedinečnost (tj. jedinečná událost) je nepřevoditelná na něco jiného bez nejmenší ztráty, takže musíme předpokládat, že vstupuje do světa skutečnosti tak, že to nejprve není, a teprve pak se to stává, musíme – pokud to náležitě domyslíme – přijmout nezbytný závěr, že ve svých prvních počátcích (event. „posledních počátcích“, ve smyslu „ultima principia“) jsou ty nejzákladnější, nejjednodušší události vlastně takřka stejné (a možná naprosto stejné, ale to nelze bez bližší analýzy jen tak předpokládat), tj. že z vnějšku hleděno jsou nerozpoznatelné (ve smyslu Leibnizovy myšlenky „identitatis indiscernibilium“). Navenek se „novost“ může projevovat teprve v prostředí jiných událostí, a tudíž pouze postupně – „novosti“ je možno (a třeba) aktivně dosahovat (což v sobě zároveň spojuje a zahrnuje i to, že je možno se jedinečnosti bránit a vyhýbat neméně aktivně a usilovně právě „opakováním téhož“, pochopitelně ovšem „téhož“ ve smyslu relativním, nikoli absolutním. To však vůbec neznamena, že sama „novost“ je plně odvoditelná z takových aktivit, neboť tyto aktivity samy jsou nutně aktivitami nějakých subjektů (událostí-subjektů), tedy něčeho, co je – přinejmenším tradičně – chápáno jako již (dříve) jsoucí. To nás nutně vede k dvěma závěrům: a) především musíme pozorně odstraňovat i poslední zbytky staršího chápání tzv. subjektu jako nějakého objektu (tj. něčeho, co tu předmětně je už dříve, tedy v minulosti); a pak 2) subjekt musíme důsledně chápat jako událost, tj. tak, že k němu náleží vedle toho, co je právě (aktuálně) jsoucí, také to, co už minulo (a tedy událostně už není), jakž i to, co ještě nenastalo (a tedy událostně ještě není, ještě není „jsoucí“). To, co ještě není, se běžně nazývá „budoucnost“; to je však název, skrývající (resp. pokrývající) množství významů, z nichž některé jsou naprosto nekompatibilní. Proto je třeba se pokusit tyto různé významy rozlišit a odlišit. To pro nás bylo důvodem, proč jako první krok odlišujeme od ještě blíže nerozlišené mnohosti těchto významů tu „část“ budoucnosti, která je přivlastněna určité (jedinečné, nezaměnitelné) události (jakožto pravému jsoucnu). Přesně vzato: je to právě tato „budost“, která je převážně „odpovědná“ za jedinečnost té které události; v případě těch nejmenších, prvotních, primordiálních událostí představuje jejich „budost“ prvotní zdroj jejich jedinečnosti, bez něhož by všechny tyto události zůstávaly u jediného stereotypu (eventuelně u několika málo stereotypů); a tím je budost i prvotním zdrojem každé „novosti“.

(Písek, 070625-1.)